

Κανόνες τονισμού για να γράφουμε σωστά αρχαία ελληνικά

Δημοσιεύτηκε στις Σάββατο, 14 Ιανουαρίου 2012 22:01 | Γράφτηκε από τον/την dominique |

Αξιολόγηση Χρήστη: / 0

Χειρότερο Καλύτερο [Αξιολόγηση](#)

Οι αρχαίοι, όπως φαίνεται από τις επιγραφές, έγραφαν μόνο με κεφαλαία γράμματα και δε χρησιμοποιούσαν τόνους. Οι τόνοι άρχισαν να χρησιμοποιούνται για πρώτη φορά στην Αλεξάνδρεια, περίπου το 200 π.Χ. και ο πρώτος που τους χρησιμοποίησε ήταν ο Βυζάντιος.

Ο Διονύσιος ο Θραξ, 170 - 90 π.Χ. γράφει στην "[Τέχνη γραμματική](#)" για τους τόνους: "τόνος ἔστιν ἀπήχησις φωνῆς ἑναρμονίου, ἢ κατὰ ἀνάτασιν ἐν τῇ ὀξεΐα, ἢ κατὰ ὀμαλισμὸν ἐν τῇ βαρείᾳ, ἢ κατὰ περικλάσιν ἐν τῇ περισπωμένῃ".

Επισήμως οι τόνοι καθιερώθηκαν τον 9ο αι. μ.Χ., μαζί με τη μικρογράμματη γραφή.

Γιατί άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι τόνοι;

Οι τόνοι άρχισαν να χρησιμοποιούνται, κατά πάσα πιθανότητα, α) επειδή οι ίδιοι οι Έλληνες χρειαζόνταν καθοδήγηση για να προφέρουν σωστά λέξεις που δε χρησιμοποιούσαν στην καθημερινή τους ομιλία και β) γιατί έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος να μαθαίνουν να προφέρουν τα ελληνικά αυτοί που μάθαιναν την ελληνική ως ξένη γλώσσα.

Εδώ θα πρέπει να θυμόμαστε ότι την περίοδο εκείνη η ελληνική ήταν πολύ διαδεδομένη, όπως είναι σήμερα η Αγγλική.

Μέχρι να καθιερωθεί ένα ενιαίο σύστημα τονισμού, ο κάθε συγγραφέας χρησιμοποιούσε το δικό του τρόπο. Για παράδειγμα κάποιοι έβαζαν βαρεία σε κάθε συλλαβή που δεν τονιζόταν και οξεΐα στη συλλαβή που τονιζόταν· έτσι μια λέξη γέμιζε σημαδάκια, π.χ. ΜΗCΑΜΕΝΟΙ (μησάμένοι > μησαμένοι). Το πρόβλημα το παρατήρησαν και οι αρχαίοι γι' αυτό και πολλοί έλεγαν ότι: "ὡς ὀμολογουμένης τὰς τοιαύτας βαρείας ἔῶμεν, διὰ τὸ μὴ καταστίζειν τὰ βιβλία" να αφήσουμε τις βαρείες για να μη γεμίζουμε με σημάδια τα βιβλία. Τελικά, ένα σύστημα τονισμού, κοινό για όλους, καθιερώθηκε περίπου το 10 αι. μ.Χ. μαζί με την καθιέρωση της μικρογράμματης γραφής.

Οι τόνοι των αρχαίων διατηρήθηκαν στα ελληνικά μέχρι τις 12/01/1982, όταν η Βουλή των Ελλήνων κατάργησε το πολυτονικό σύστημα και καθιέρωσε το μονοτονικό. Στην πράξη είχε καταργηθεί ήδη νωρίτερα, αφού μεγάλες εφημερίδες της εποχής χρησιμοποιούσαν μονοτονικό.

Περισσότερες πληροφορίες μπορείς να βρεις στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#)

Πόσοι είναι οι τόνοι στα αρχαία ελληνικά;

Οι τόνοι στα αρχαία ελληνικά είναι τρεις:

η οξεΐα ($\acute{\text{}}$) (θόλος)

η βαρεία ($\grave{\text{}}$) (λαός)

η περισπωμένη ($\tilde{\text{}}$) (τιμῶ)

Βασικοί κανόνες τονισμού

Σε ποια θέση μπαίνουν οι τόνοι;

Οι τόνοι μπαίνουν στη λήγουσα (Λ), στην παραλήγουσα (ΠΛ) και στην προπαραλήγουσα (ΠΠΛ)

Μια λέξη, ανάλογα με τη συλλαβή στην οποία τονίζεται, λέγεται:

οξύτονη, αν έχει οξεία στη λήγουσα, π.χ. πα-τήρ·

περισπώμενη, αν έχει περισπωμένη στη λήγουσα, π.χ. τι-μῶ

παροξύτονη, αν έχει οξεία στην παραλήγουσα, π.χ. λό-γος

προπερισπώμενη, αν έχει περισπωμένη στην παραλήγουσα, π.χ. δῶ-ρον

προπαροξύτονη, αν έχει οξεία στην προπαραλήγουσα, ἄν-θρω-πος

1. Καμιά λέξη δεν τονίζεται πιο πάνω από την προπαραλήγουσα, π.χ.

		ΠΠΛ	ΠΛ	Λ
		λέ	γο	μεν
έ	έ	λέ	γο	μεν
	λε	γό	με	θα

ΠΠΛ = προπαραλήγουσα, ΠΛ = παραλήγουσα, Λ = λήγουσα

Πότε βάζουμε οξεία;

2. Οξεία παίρνει πάντα η προπαραλήγουσα, π.χ. ἄν-θρω-πος

3. Οξεία παίρνουν πάντα τα φωνήεντα **ό** και **έ**, π.χ. λόγος, νέος (δε μας ενδιαφέρει αν βρίσκονται στη Λ στην ΠΛ ή στην ΠΠΛ)

4. Οξεία παίρνει η παραλήγουσα όταν:

η παραλήγουσα είναι μακρά (**Μ**)
και η λήγουσα είναι μακρά (**Μ**), π.χ.,

ΠΛ	Λ
Μ	Μ

Παραδείγματα:

ΠΠΛ	ΠΛ	Λ
	Μ	Μ
	κή	πων
	θή	κη
	δῶ	ρων
	κῶ	μη
άν	θρῶ	πων
άν		ποις

θρώ

Για τα μακρά και τα βραχεία πληροφορίες μπορείς να βρεις [εδώ](#).

Πότε βάζουμε περισπωμένη;

5. **Περισπωμένη** βάζουμε στην παραλήγουσα όταν:

η παραλήγουσα είναι μακρά (**M**)
και η λήγουσα είναι βραχεία (**B**), π.χ.

ΠΛ	Λ
Μ	Β
~	

Παραδείγματα:

ΠΠΛ	ΠΛ Μ ~	Λ Β
	κῆ	πος
	κῆ	πε
	ῥῶ	ρον
	πῶ	λε
	φεῦ	γε
	κῶ	μαι
	γλῶσ	σα
βα	θει	αι

Παρατήρηση

Συχνά, πολλοί μαθητές μπερδεύονται όταν έχουν να τονίσουν λέξεις όπως: **νέων, ὄλων**.

Στις περιπτώσεις αυτές προβληματίζονται τι τόνο θα βάλουν, γιατί σκέφτονται σύμφωνα με τον προηγούμενο κανόνα (της παραλήγουσας σε σχέση με τη λήγουσα). Όμως εδώ βάζουμε οξεία, γιατί τονίζουμε βραχύχρονα, το **ο** και το **ε**, που όπως μάθαμε παίρνουν πάντα οξεία, όπου κι αν βρίσκονται!

Ας ανακεφαλαιώσουμε τους πρώτους βασικούς κανόνες:

ΠΠΛ
ο, ε
ΠΛ(**M**)-Λ(**M**)
ΠΛ(**M**)-Λ(**B**)

>> οξεία

>> περισπωμένη

Ειδικοί κανόνες τονισμού

Πότε άλλοτε βάζουμε οξεία;

α) **Οξεία** βάζουμε στην ασυναίρετη λήγουσα της ονομαστικής, της αιτιατικής και κλητικής, π.χ.

ὁ ποιη**τής**, τον ποιη**τήν**, ὦ ποιη**τά**, οἱ ποιη**ταί**, τοὺς ποιη**τάς**, ὦ ποιη**ταί**

β) **Οξεία** βάζουμε στη λήγουσα που προέρχεται από συναίρεση, όταν πριν από τη συναίρεση είχε οξεία η δεύτερη από τις συλλαβές που συναιρούνται, π.χ.

ἔσταώς > ἔ**στώς**, κλήις > **κλείς**

Πότε άλλοτε βάζουμε περισπωμένη;

γ) **Περισπωμένη** βάζουμε στη μακροκατάληκτη λήγουσα της γενικής και της δοτικής των πτωτικών, π.χ.

τοῦ ποιη**τοῦ**, τῷ ποιη**τῆ**, τῶν ποιη**τῶν**, τοῖς ποιη**ταῖς**

δ) **Περισπωμένη** βάζουμε στη λήγουσα που προέρχεται από συναίρεση, όταν πριν από τη συναίρεση είχε οξεία η πρώτη από τις συλλαβές που συναιρούνται, π.χ.

τιμάω > τι**ῶ**, ἐπιμελέες > ἐπι**μελεῖς**

Πότε βάζουμε βαρεία;

Βαρεία βάζουμε στη θέση της οξείας **μόνο στη λήγουσα**, όταν δεν ακολουθεί σημείο στίξης ή λέξη εγκλιτική.

Παραδείγματα με βαρεία:

ὁ βασι**λεύς** τῆ**ν** μὲ**ν** πρὸ**ς** ἑαυ**τὸν** ἐπιβου**λή**ν οὐ**κ** ῆσθάνε**το**
τὸ βαρβα**ρικὸν**

Οξεία κι όχι βαρεία

τό τε βαρβα**ρικὸν**.

Στο "τό" βάζουμε οξεία κι όχι βαρεία, γιατί ακολουθεί εγκλιτικό. Στην ουσία ο τόνος του εγκλιτικού ανεβαίνει στο "τό".

Στο "βαρβαρικόν" βάζουμε οξεία κι όχι βαρεία, γιατί ακολουθεί τελεία, δηλ. σημείο στίξης.

ΠΗΓΗ

Περισσότεροι κανόνες τονισμού για όποιον ενδιαφέρεται **εδώ**